

מפתחות ענינים - אות ז'

זב - זכה

המחלוקת בענין אם לענין ביאת מקדש טבול יום זב כזב דמי וטבול יום דבעל קרי כבעל קרי דמי (ואם סוברים שמחוסר כיפורים זב כזב דמי בודאי שטבול יום זב כזב דמי).

זבחים ג': ה'.

שיטת תוס' שרק לענין פסח הבא בטומאה אמרינן שמחוסר כפרה זב כזב דמי. וכן גם לענין ביאת מקדש אם הוא זב בעל ג' ראיות לאחר שטבל כיון שהוא גם מחוסר כפרה וגם טבול יום.

יבמות א': קנ"ד (קטע ראשון), קנ"ו.

זבחים ג': י"א (קטע "מיהו הערל"ני"), ל"ה.

דברי חידושי ר' ארי' ליב שאפילו לפי בית הלל שסוברים שאחרי ג' ראיות אינו נעשה זב למפרע אבל בכל זאת בטל למפרע הדין טהרה שהי' לו על טומאת קרי ע"י שטבל ביום הקרי והעריב שמשו.

זבחים ב': תס"ו סק"ג.

דברי המאירי שעל טומאת בעלים מהני ריצוי ציץ גם על טומאת התהום דזיבה.

זבחים ב': תס"ו סק"ג.

זוהר

שההלכה היא כהש"ס שלנו נגד הזוהר.

יבמות ב': שס"א (קטע "והנה בסי' קס"ה").

דברי חזיד"א שיש שכר על אמירת זוהר בלי להבין.

חומש: פר' בחקותי, אם בחקתי תלכו (כ"ו, ג') [ג] (קטע "והחיד"א").

זכי

בענין זכי בשביל קטן, וזכיית קטן בשביל

עצמו, וזכיית קטן בשביל אחרים, ע"י בערך קטן וקטנה - זכי'.

בענין זכי' בשביל שוטה, ע"י בערך שוטה.

א. מטעם שליחות או לא

ב. ביאורים שונים בהצדדים הנ"ל

ג. הגדר של זכות והגדר של חובה

ד. דיני זכי'

ה. אופוטרופוס

ו. האומר תן או הולך - כזכי דמי או לאו כזכי דמי

ז. המגבי' מציאה או הפקר לחבירו

ח. מיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי'

א. מטעם שליחות או לא

בענין אם זכי' היא מטעם שליחות או אינה מטעם שליחות.

נדרים: פרק אין בין המודר י"ב (קטע ראשון וקטע אחרון), כ"ד.

גיטין: פרק המביא גט רע"ג סק"ו סק"ז, של"ו**, של"ח סק"ד סק"ט, שנ"ה.

קידושין ב': רצ"ד (קטע "והנה יש כמה ראשונים"), רצ"ח, ש"א, ש"כ סק"א.

קידושין ג': חלק ההערות דף מ"ה הערה ט"ו.

ב"ק ב': ע"ד סק"ב.

עוד בענין זכי' מטעם שליחות.

קידושין ג': נ"ה.

דברי הריטב"א שזכי' אינה מטעם שליחות. כתובות א': רמ"ט.

בענין אם הר"ן סובר שזכי' היא מטעם שליחות או לא.

גיטין: פרק המביא גט של"ח סק"ד.

שיטת הש"ך שזכ"י אינה מטעם שליחות אלא עדיפא מינה ויש לקטן זכ"י מן התורה אע"פ שאין לו שליחות, וקושיית הקצה"ח עליו.

כתובות א': רנ"ד.

דרכו של הר"ן שאפילו אם זכ"י היא מטעם שליחות אבל בכל זאת אכתי יתכן שמועילה זכיית אחרים בהגט שחרור של עבד כנעני אפילו אם שליחות אינה מועילה.

קידושין ב': ש"א.

קידושין ג': כ"ו.

ב. ביאורים שונים בהצדדים הנ"ל

דברי תוס' בכתובות שזכ"י היא מטעם שליחות כי אנן סהדי שעושה אותו שליח, ודברי רש"י בענין זה, ודברי הקצה"ח שהתורה עושה אותו שליח.

כתובות א': רמ"ה, רמ"ו.

גיטין: פרק המביא גט ר"ע, רצ"א, של"ו סק"ב, של"ח סק"ה, תל"א.

קידושין ג': י"ח סק"ג, כ"ו סק"ד בהערה השני', נ"ו סק"ג, ס"ב (קטע "גם י"ל"), חלק ההערות דף מ"ה הערה ט"ו, דף מ"ח הערה ע"ו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין שכ"ח, של"ב סק"ה, של"ג.

הדרך שזכ"י מועילה כי הזוכה יכול למנות את עצמו להיות שלוחו של המקבל.

גיטין: פרק המביא גט של"ו סק"ב.

דברי רעק"א שבזכ"י מטעם שליחות ליכא מינוי.

כתובות א': רמ"ו.

קידושין ג': י"ח סק"ג.

הדרך שאפילו אם זכ"י היא מטעם שליחות, אבל אכתי יש חילוק ביניהן, והיינו שבשליחות חשיב כאילו הזוכה עצמו עשה את המעשה קנין, ואילו בזכ"י הכוונה היא שהמעשה קנין עולה בשבילו, ושייך לו, כמו בשליחות, אבל אינו כאילו הוא עצמו

עשהו (וזכ"י לאו מטעם שליחות פירושה הוא שהמעשה שייך לזה שעשה אותו רק שהזוכה מקבל את התוצאות של המעשה).

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "והנה הברכת שמואל" ולהלן ש).

גיטין: פרק המביא גט רע"ג סק"ז.

קידושין ב': ש"א (קטע "ועיין בברכת שמואל").

קידושין ג': י"ד סק"א (קטע "והנה הברכת שמואל"), כ"ו סק"ב, כ"ז סק"א סק"ג, כ"ט סק"ב, ס"ב (קטע "וי"ל" ולהלן ש).

ב"ק א': תנ"ט.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ב סק"ה.

שאפילו אם לא נאמר כהנ"ל, אלא שזכ"י מטעם שליחות פירושה הוא שנחשב כאילו הזוכה עצמו עשה את המעשה, אבל בכל זאת היכא שרק איגלאי מילתא למפרע שהיתה זכות בשבילו, הרי הוא יכול להחשב שלוחו למפרע רק לענין שמה שעשה אז יועיל בשביל הזוכה אבל לא לענין שיחשב שהזוכה עצמו עשה את גוף המעשה.

קידושין ג': ס"א (קטע "ועכ"פ").

הדרך שהביאור הנ"ל שהמעשה שייך להזוכה אבל אינו כאילו הוא עצמו עשהו הרי זה הגדר של זכ"י לאו מטעם שליחות, אבל זכ"י מטעם שליחות פירושה הוא ככל שליח דעלמא.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "הרי").

קידושין ג': י"ד סק"א (קטע "ויש לבאר"), כ"ז סק"ג, כ"ט סק"ב.

הדרך שמה שצריכים שזכ"י תהי' מטעם שליחות הרי זה רק בשביל עשיית המעשה קנין, אבל לא בשביל הדעת, אלא סגי בדעת מאן דהוא אפילו אם אינו שלוחו.

כתובות א': רל"ג סק"א (קטע "ברם יש לבאר" ולהלן ש).

גם אתם אינם ממועטים מזכ"י.

קידושין ב': רצ"ד בההערה, רצ"ח (קטע "וי"ל"), רצ"ט בההערה, ש"י (קטע "והנה יש נפ"מ"), ש"כ סק"א.

קידושין ג': כ"ז סק"ה.

הסברא שכשזכין לאדם שלא בפניו הזוכה עושה רק את המעשה קנין אבל לא את הזכ"י בהחפץ אלא זכ"י החפץ נפעלת ע"י התורה להקונה בלי הפעלת ואמצעות הזוכה.

גיטין: פרק המביא גט של"ד.

ג. הגדר של זכות והגדר של חובה

בענין אם אמרינן אין חבין לאדם שלא בפניו דוקא היכא דחשיב ממש חוב, או האם סגי בזה שאינו זכות כי לזכין לאדם שלא בפניו בעינן שיהי' דוקא זכות ולא סגי בזה שאינו חוב.

גיטין: פרק מביא גט של"ב, של"ג.

בענין אם בעינן זכות גמור.

כתובות א': רל"ה, רל"ט, רמ"ו (קטע "ובאמת").

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "מיהו הברכת שמואל").

גיטין: פרק המביא גט של"ה, שצ"ז סק"א.

קידושין ג': י"ד סק"א (קטע "מיהו הברכת שמואל"), נ"ה סק"א.

דברי השט"מ בכתובות דף י"א ע"א והרשב"א בקידושין דף כ"ג ע"א שאומרים זכין לאדם שלא בפניו אפילו כשאינו זכות גמור כל שאינו חוב גמור.

כתובות א': רל"ה, רל"ט.

גיטין: פרק המביא גט של"ה.

דברי הרי"ט אלגזי בבכורות דף י"א דהיכא שהוא זכות גמור אז זכ"י הרי היא שליחות ממש, והיכא שאינו זכות גמור אז אינה מדין שליחות ממש אלא הרי היא מדין ומגדר שליחות.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "מיהו הברכת שמואל" ולהלן שם).

הדרך שבטבילת גר הדעת היא חלק מעצם מעשה הטבילה שהיא הכניסה ליהדות, ואין הדעת רק בשביל שתחול החלות, ודרכו של הברכ"ש בשם הגר"ח שבכגון זה לא מהני זכ"י אלא צריכים מינוי שליחות ממש.

כתובות א': ר"ל.

הדרך שזכ"י מטעם שליחות פירושו הוא שדעתו של המגב"י הרי היא כדעתו של הזוכה, אבל לעולם אין המעשה קנין נחשב כמעשהו של הזוכה, וגם לא נחשב ששייך לו, רק דסגי במעשה קנין של אדם אחר אם מונח בו דעתו של הזוכה.

קידושין ג': כ"ו סק"ב.

דברי הברכת שמואל כעין הנ"ל, שבזכ"י לא חשיב ידו כידו אלא הדין של זכ"י הוא שעל ידי דעת הזוכה מיקרי שיש דעת המקבל.

גיטין: פרק המביא גט תס"ג סק"ג.

בענין יסודו של הגר"ח כעין הנ"ל, דהיינו שזכ"י מהני רק היכא שמספיק בדעת בעלים, אבל היכא שצריכים שהדבר יהי' נעשה דוקא ע"י הבעלים צריכים שליחות ממש.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "מיהו הברכת שמואל").

קידושין ג': י"ג סק"ד, י"ד סק"א (קטע "מיהו הברכת שמואל") סק"ב, כ"ז סק"ב, ס"א (קטע "וי"ל דס"ל" וקטע "מיהו צריכים").

הדרך שבזכ"י הזוכה קונה לעצמו ממש, אלא שבשעת קניתו הרי הוא מקנה החפץ לחבירו וממילא אין לו כלום בהחפץ דקניתו והקנאתו באות כאחת" (חי' הרבי ראובן).

קידושין ג': כ"ז סק"ד, כ"ט סק"ב.

דברי הברכ"ש בשם הגר"ח שהכוונה בזכ"י אינה מטעם שליחות אינה שזכ"י אינה בגדר חלות של שליחות, אלא הכוונה היא רק שאינה הדין שליחות שלומדים מאתם גם אתם, אלא הרי היא דין חדש של שליחות הלמד מקרא דזכ"י, וממילא כל אלו שממועטים משליחות מהדרשה של אתם

קידושין ב': ש"א בהערה הראשונה.

קידושין ג': י"ד סק"א (קטע "מיהו הברכת שמואל" ולהלן שם), כ"ו סק"ב בהערה, כ"ז סק"ב.

דברי הרשב"א בקידושין דף כ"ג ע"א בענין זכין לאדם היכא שהוא עומד וצוח.

כתובות א': רל"ה (קטע "והנה עי"), רל"ט.

גיטין: פרק המביא גט רצ"א.

דברי הרמב"ם שבמתנה אם הוא עומד וצוח לא מהני הזכי משום שאין אדם קונה בעל כרחו אבל לא כתב בגלל דחשיב חוב.

כתובות א': רל"ה (קטע "ועי ברמב"ם").

שהיכא שלפי השקפת התורה הצד זכות הוא מרובה מהצד חובה אבל אם הזוכה אינו רוצה את הזכות אלא מקבלו כחובה הרי זה נחשב בגדר חובה.

גיטין: פרק המביא גט שצ"ח.

הדרך שהיכא שאין צריכים לדין שליחות אז אפשר לחוב לאדם שלא בפניו (אבל לא לזכות בשבילו אם לא ניחא לי' כי אי אפשר לעשותו בעלים בעל כרחו).

קידושין ב': רצ"ד (קטע "שו"ר"), רצ"ה (קטע "גם יש לומר").

בענין היכא שהי' יכול לחוב לו בדרך אחרת האם בכל זאת חשיב חוב.

גיטין: פרק מביא גט של"ג.

בענין אם הקובע של מה נחשב זכות ומה נחשב חוב הוא רק עניני קנינים דהיינו אם הוא רוכש או נפסד, או האם מודדים גם עם שאר ענינים.

גיטין: פרק המביא גט של"ג, שצ"ז סק"ב.

דברי הר"ן שאפשר לזכות להלוה קרקע כדי שיוכלו לכתוב פרוזבול משום דחשיב זכות כיון שעכשיו הרי הוא מקבל קרקע אע"פ שבהעתיד הדבר יגרום לו חובה דהיינו מה שיצטרך לשלם את החוב.

גיטין: פרק המביא גט של"ג.

שהיכא שאח"כ נתגלה שהדבר הוא חובה הרי זה בכלל אין חבין לאדם שלא בפניו.

גיטין: פרק המביא גט תס"ג סק"ד.

בענין אם חבין לאדם שלא בפניו היכא שנתרצה כששמע, וכן היכא שנתהפך עכשיו להיות זכות.

גיטין: פרק המביא גט תס"ג סק"ד.

ד. דיני זכי'

בענין אם אפשר לקדש אשה לאדם שני בלי שליחות אלא מדין זכין לאדם שלא בפניו.

קידושין ג': י"ד סק"ב, ס"א, ס"ב.

קידושין ד': חלק ההערות דף נ"ט הערה ב'.

שבקידושין נאמר דין מיוחד של מעשה קיחה חוץ ממה שצריכים קנין ושמשום כך לא אמרין בקידושין זכין לאדם שלא בפניו אפילו כשהוא זכות בשביל הבעל כי נהי שע"י זכין לאדם שלא בפניו יש לנו דעת קונה אבל בקידושין צריכים שהמעשה יעשה ע"י הבעל. ומעתה אם הזכי' מהני מטעם שליחות ממש כמו כל שליחות אז הרי זה שפיר מיקרי שהבעל עשה מעשה קיחה (עי' לעיל כאן בסק"ב יסודו של הגר"ח).

קידושין ג': ס"א (קטע "וי"ל דס"ל" וקטע "מיהו צריכים").

בענין היכא שנתרצה הבן אח"כ לקידושי האב, האם מעתה מהני למפרע כי איגלאי שהיו זכות וזכין לאדם שלא בפניו, או האם חסר בעדי קיום כיון שהעדים לא ידעו בשעת מעשה.

קידושין ג': לחלק ההערות דף מ"ה הערה י'.

בענין זכין מאדם: דברי שו"ת ראשי בשמים שזכין מאדם לא מהני אם זכי' אינה מטעם שליחות, אבל אם היא מטעם שליחות שפיר מהני, ודברי הפ"י שאפשר לומר זכין מאדם אפילו אם זכי' אינה מטעם שליחות.

כתובות א': רמ"ו (קטע "ועכ"פ").

גדרים: פרק אין בין המודר כ"ד

ו. האומר תן או הולך - כזכי דמי או לאו כזכי דמי

דברי ר"ת שאמרינן תן כזכי רק בדעת אחרת מקנה אבל לא במציאה כשאומר תן לי ולא אמר זכה לי.

גיטין: פרק המביא גט ש"מ.

דברי ר"ת שאמרינן תן כזכי רק כשמוסר מיד ליד אבל לא היכא שהי' מופקד בידו קודם.

גיטין: פרק המביא גט שמ"א, שמ"ב, שמ"ג, שמ"ה, ת"ט.

דברי ר"ת שרק במלוה ופקדון אמרינן תן כזכי אבל לא במתנה (ושחרור הרי הוא כמלוה).

גיטין: פרק המביא גט שמ"ד - שמ"ח, תס"ו.

השיטה שאפילו אם הולך הוא כזכי אבל מכיון שאמר בלשון הולך הרי זה מראה שהוא מתכוין שיזכה רק בתנאי שלבסוף יגיע לידו.

גיטין: פרק המביא גט תס"ג סק"ב, תע"ז, תפ"ז.

שהיכא שאמר תן אבל יש סיבה למה אי אפשר שיהי' שליח לקבלה, אמרינן שכוונת הנותן היתה לעשותו שליח להולכה ולא היתה כוונתו לומר זכי.

גיטין: פרק המביא גט ת"ח.

"הולך מנה לפלוני שאני חייב לו אמר רב חייב באחריותו ואם בא לחזור אינו חוזר": הטעמים למה.

גיטין: פרק המביא גט שמ"ח, תס"ג.

קושיית הרא"ש דאפילו אם הולך לאו כזכי אבל למה גרע מתופס לבעל חוב.

גיטין: פרק המביא גט תס"ד.

ז. המגבי' מציאה או הפקר לחבירו.

המחלוקת בין תוס' והרמב"ן בענין אם הטעם של רבי יוחנן שסובר שהמגבי' מציאה לחבירו קנה חבירו הוא משום דס"ל דלא חשיב חב לאחריני או האם טעמו הוא

(קטע "מיהו בשו"ת" וקטע "הרי").

גיטין: פרק השולח - עבדים ע' ובהערה שם.

קידושין ג': י"ד סק"א, כ"ד, נ"ה סק"ג, ס"א (קטע "גם י"ל"), ס"ב (קטע "וי"ל"), קנ"ט.

ב"מ: פרק אלו מציאות ל"ב.

דברי הר"מ בתוס' בקידושין דף נ"ו דהיכא שהוא עצמו אינו יכול לזכות אי אפשר לזכות בשבילו.

ב"ק ב': קט"ז.

בענין שאי אפשר לאדם לזכות את החפץ שלו בשביל אדם אחר.

גיטין: פרק המביא גט שנ"א, שנ"ב סק"ב.

שהיכא שעושה קנין והרי הוא מתכוין שיקנה בשביל חבירו אין זה מספיק אלא בענין שיתכוין בפועל לעשות את מעשה הקנין בשבילו.

גיטין: פרק השולח - עבדים ל"ג.

דברי הר"ן שכל היכא שזוכים בחפץ בשבילו הרי הוא זוכה רק את השבח שנשבח לאחר "דמטא לידי" כלומר עד שירצה לזכות בה" אבל לא את מה שנשבח קודם, וביאורו של הנתיחה"מ דהוי בגדר שיור בקנינו לענין השבח.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ"ה סק"ג, ק"ב סק"ז.

דברי שו"ת ראשי בשמים בביאור דברי הרשב"א: שהיכא שתורם משלו על של חבירו אין צריכים לא תורת שליחות ולא תורת זכי' אלא יכול אדם להפקיע את השם של טבל מתבואתו של חבירו היכא שאינו מקפיד.

נדרים: פרק אין בין המודר כ"ד (קטע "מיהו בשו"ת" ולהלן שם).

קידושין ג': י"ד סק"א.

ה. אפטרופוס

ע' בערך אפטרופוס.

משום דס"ל שמיגו דאי בעי זכי לנפשי' זכי נמי לחברי'.

גיטין: פרק המביא גט של"ח סק"ט, של"ט, ש"נ.

נדרים: פרק אין בין המודר י"א.

ב"מ: פרק שנים אוחזין שכ"ט סק"ב.

בענין איך אפשר לקנות מציאה ע"י קנין חצר אם סוברים שמגבי' מציאה לחבירו לא קנה חבירו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ב סק"ט.

הדרך שהיכא שהגבי' יחד עם חבירו, ואינו מגבי' גם בשביל חבירו כי הוא חושב שהוא עצמו הגבי' קודם, סגי בכך וגם חבירו קונה, ואין זה נחשב כמו שהחצי השני מונח על גבי קרקע אלא כיון שאם הי' יודע שהגביהו יחד הי' מתכוין גם לחבירו סגי בזה בשביל המגבי' מציאה לחבירו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין נ"ג (קטע אחרון).

בענין מגבי' הפקר לחבירו.

נדרים: פרק אין בין המודר י"א.

ח. מיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי'

שמיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' מהני רק אם הוא מכוון באמת לזכות לחבירו וכמו במגבי' מציאה לחבירו.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ו, של"ז, שמ"ה.

בענין אם מיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' פירושו הוא שמיגו שהוא עושה לעצמו הרי הוא יכול להיות שלוחו של השני אע"פ שיש עבירה או שחב לאחרים, ומהני באמת מדין זכי' מטעם שליחות, או האם הכוונה היא שמיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' בלי שום גדר של זכי' מטעם שליחות, אלא מיגו שהקנין שלו חל, חל גם הקנין של חברי'.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ו, של"ז סק"א (קטע "מיהו באמת" ולהלן שם), שמ"ז.

שיטת רש"י בב"מ דף ח' ע"א דמהני אפילו

לדבר עבירה דהיינו כשגונב.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה קכ"ז.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ז סק"א (קטע "והנה יש לתלות" ולהלן שם).

בענין אם מהני אפילו לקטן, דהיינו שמיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לקטן.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ז סק"א (קטע "והנה יש לתלות").

בענין היכא שהוא יכול לקנות בלא סיועו של חבירו, האם יותר קל לומר מיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' או האם יותר קשה לומר כן.

ב"מ: פרק שנים אוחזין של"ח סק"ב.

זכירת וסיפור יציאת מצרים

א. מצות זכירת יציאת מצרים בכל היום

ב. מצות סיפור יציאת מצרים בליל פסח

א. מצות זכירת יציאת מצרים בכל היום

בענין הסוברים שזכירת יציאת מצרים בלילה היא רק מדרבנן, האם רבנן תיקנו רק על הלילה, אשר לפ"ז גם המצוה דאורייתא ביום וגם המצוה דרבנן בלילה, שתיהן הן בגדר זמן גרמא, או האם רבנן תיקנו גם על היום כדי שהמצוה דרבנן לא תיחשב זמן גרמא. ושיטת השאגת ארי' שאפילו אם חייבים מן התורה להזכיר יציאת מצרים גם בלילה, אבל בכל זאת ביום ובלילה הן שתי מצות נפרדות, וממילא כל אחת מהן היא בגדר זמן גרמא. ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"ז סק"ח סק"י.

ב. מצות סיפור יציאת מצרים בליל פסח

בענין אם מצות סיפור יציאת מצרים נהגה גם באותה שנה שיצאו.

חומש: פרי' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע אחרון).

ד. המצוה של עבודה

א. כללי

שיטת רבינו תם שנשים יכולות לברך על מצוה שהזמן גרמא אע"פ שהן פטורות.

סוכה: כ"ג, צ"א.

הדרך שיכולות לומר וצונו כי בתחילה גם מי ש"אינו מצווה ועושה" הרי הוא מצווה, רק שהתורה אומרת שאם אינו רוצה לקיים את המצוה הרי היא מורידה את החיוב, א"צ שבתחילה אינו מצווה, רק שהתורה אמרה שאם הוא רוצה לקיים את המצוה הרי היא מחדשת חיוב גם עליו.

סוכה צ"א.

בענין אם הפטור של זמן גרמא הי' קיים גם קודם מתן תורה.

קידושין ב': שני' (קטע ראשון), חלק ההערות דף כ"ט הערה כ"ב.

הדרך שעל מצות שנאמרו לפני הר סיני אין פטור של זמן גרמא.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ותי" ולהלן שם).

בענין מה שצריכים פסוק לחייב נשים במצות מצה.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ותי").

בענין מה שצריכים פסוק לחייב נשים בקרבן פסח.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ותי").

דברי הפמ"ג שמרש"י נראה שהוא סובר שנשים חייבות במצות דרבנן אפילו אם הן בגדר זמ"ג.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"ז.

בענין הסוברים שזכירת יציאת מצרים בלילה היא רק מדרבנן, האם רבנן תיקנו רק על הלילה, אשר לפ"ז גם המצוה דאורייתא ביום וגם המצוה דרבנן בלילה, שתיהן הן בגדר זמן גרמא, או האם רבנן תיקנו גם על היום כדי שהמצוה דרבנן לא

ישובים על שיטת החינוך שנשים חייבות מהתורה בסיפור יציאת מצרים אע"פ שהיא מצוה שהזמן גרמא.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א].

הדרך שסיפור יציאת מצרים אינו מצוה העומדת בפני עצמה אלא כל עיקרה הוא דין איך אוכלים מצה וכמו שדרשו לחם עוני לחם שעונים עליו דבריו הרבה.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "ובספר").

בענין למה אין מברכין ברכת המצות על סיפור יציאת מצרים.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [ב].

חנוכה: ט"ז סק"א.

זכרי' הנביא

ע"י בערך חגי זכרי' ומלאכי.

זמן

בענין אם זמן הוא בגדר דבר בפני עצמו שנברא.

אבות: רמ"ד.

חומש: פ' בראשית, בראשית ברא אלקים (א', א') [ב]. פ' בא, החדש הזה לכם (י"ב, א').

שיחות: עמ' ל"ב.

בענין החשיבות של זמן.

חומש: פ' בא, החדש הזה לכם (שמות י"ב, א').

שיחות: עמ' ל"ב.

זמן גרמא

בענין מאיזו תפילות נשים פטורות משום שהן בגדר זמן גרמא, ע"י בערך תפילה סק"י

א. כללי

ב. מילה

ג. היכא שהמצוה מוגבלת לזמן מסוים בגלל סיבה בהמציאות ולא מחמת הזמן

תיחשב זמן גרמא. ושיטת השאגת ארי' שאפילו אם חייבים מן התורה להזכיר יציאת מצרים גם בלילה, אבל בכל זאת ביום ובלילה הן שתי מצות נפרדות, וממילא כל אחת מהן היא בגדר זמן גרמא.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"ז סק"ח סק"י.

ישובים על שיטת החינוך שנשים חייבות מהתורה בסיפור יציאת מצרים אע"פ שהיא מצוה שהזמן גרמא.

חומש: פר' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח' [א]).

הסברא שהיכא שיש להמצוה תכלית מסוימת, והאדם זקוק לה, והתורה קבעה לחובה ששייג את התכלית, כגון הקרבת קרבן, דזקוקים להכפרה, לא שייך לפטור אשה משום זמן גרמא.

קידושין ב': ת"י (קטע "מיהו יש" סק ליישב").

שאע"פ שציוור אחד של המצוה שייך רק בזמן מסוים אבל בכל זאת לא חשיב זמן גרמא כיון שציוורים אחרים שייכים בכל הזמנים.

קידושין ב': שנ"ח סק"ג, ת"א (קטע "מיהו לכאורה").

חומש: פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "ושוב" וקטע "ויש להביא" וקטע "מיהו יש לדחות").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "ושוב" וקטע "ויש להביא" וקטע "מיהו יש לדחות").

בענין למה אשה חייבת לחנך את בנה בסוכה הלא סוכה היא מצוה שהזמן גרמא.

קידושין ב': ת"א (קטע "והנהה הקה"י").

בענין למה צריכים פסוק לחייב אשה בכיבוד אב הלא גם בלא זה הרי היא צריכה להיות חייבת שהרי כיבוד אב הוא מצוה עשה שלא הזמן גרמא.

קידושין ב': חלק ההערות דף כ"ט הערה י'.

בענין אם הטעם למה עבד כנעני פטור ממצות עשה שהזמן גרמא הוא משום דילפינן לה לה מאשה, או האם גם בלא"ה מיפטר כי מצד הסברא הרי הוא פטור מהכל חוץ מהדברים דילפינן מלה לה מאשה שהוא חייב בהם.

קידושין ב': ת"ז.

הדרך שנשים אינן פטורות ממצות עשה שהזמן גרמא שהן חובת ציבור.

זבחים א': קכ"ו.

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש (כ"ה, ח') [ב]. פר' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"ג.

עמלק, פורים: י"א סק"ג.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"א.

בענין אם נשים שייכות בקרבן ציבור או לא משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא: דברי ספר אוצר חיים שהן פטורות משום דהוי מצות עשה שהזמן גרמא, ודברי רעק"א שאין להן חלק בקרבנות ציבור כיון שאינן שוקלות, ודברי החזו"א שאינן חייבות אבל בכל זאת הרי הן מתכפרות בו, ודברי העמודי אור שהן גם חייבות בקרבנות ציבור כיון שהן חובות ציבור ולא חובות יחיד.

זבחים א': קכ"ו.

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש (כ"ה, ח') [ב] (קטע "והנה לפי הדרך" ולהלן שם).

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"א.

המחלוקת בין הרמב"ם והריטב"א אם נשים חייבות בבנין בית הבחירה (רמב"ם) או לא (ריטב"א).

חומש: פר' תרומה, ועשו לי מקדש (כ"ה, ח') [ב] (קטע ראשון וקטע "ועיין בריטב"א").

שמצות תלי' נחשבת זמן גרמא כי היא נוהגת רק ביום.

סנהדרין: רצ"ט (קטע אחרון).

בענין למה צריכים פסוק שאשה אינה עובדת בקרבנות הלא הוי מצות עשה שהזמן גרמא.

קידושין ב': ת"י - תי"ב.

בענין היכא שהמצוה נוהגת כל היום חוץ מזמן מועט בתוך היום, כמו חצי שעה, האם משום כך הרי היא נחשבת בגדר זמן גרמא.

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"ח סק"י.

שיטת הרמב"ם שנשים פטורות משמונה עשרה משום שזה מ"ע שהזמ"ג, רק בכל זאת עיקר מצות תפילה היא מהתורה, ואין זמנה קבוע, ומש"ה הרי הן חייבות לומר במשך היום איזו דיבור של תפילה. ושיטת הרמב"ן היא שעיקר מצות תפילה היא רק מדרבנן, דהיינו להתפלל את השלש תפילות, והן שפיר חייבות בשמונה עשרה מדרבנן כי אע"פ שהיא מצוה שהזמן גרמא, אבל הרי הן בקשת רחמים, וגם נשים זקוקות לרחמים,

ליקוטי הלכות ומנהגים: סי' ד' אות א' סק"ח.

ב. מילה

תירוצי הראשונים למה לא שייך לפטור אשה ממילת בנה משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא.

קידושין ב': שנ"ח.

חומש: פ' בא, והגדת לבנך (י"ג, ח') [א] (קטע "והעירוני"). פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "א").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "א").

סברת הראשונים שלא שייך לפטור משום זמ"ג היכא שהחיוב הוא דבר שהוא חייב לעשות לאחרים כגון מילה.

קידושין ב': שנ"ו (קטע "גם י"ל" וקטע "מיהו אכתי"), שנ"ח סק"ד, ת"א (קטע "והנה תוס").

הסברא שלפני היום השמיני אין זה נקרא

שעוד לא הגיע הזמן של המצוה, אלא הרי זה נקרא שחסר החפצא משום דבעינן תינוק שהוא בגיל של שמונה ימים.

קידושין ב': שנ"ח סק"א.

סברת התוס' רי"ד דשייך לפטור משום זמ"ג רק היכא שהפטור הוא בזמן מסוים כמו לילה או שבת אבל לא היכא שאינו זמן מסוים כגון לפני ח' ימים דמילה.

קידושין ב': שנ"ח סק"ב.

סברת הרש"ש דשייך לפטור רק כשאי אפשר שאדם אחר חייב בהזמן הזה.

קידושין ב': שנ"ח סק"ב.

(בענין אם אשה חייבת למול את העבדים שלה.

קידושין ב': שנ"ו קטע "וע"ע במקנה").

שאע"פ שהציור הרגיל של מילה הוא רק ביום השמיני, אבל בכל זאת לא חשיב זמן גרמא כיון שציורים אחרים שייכים בכל הזמנים, דהיינו אפילו בלילה (כגון מילה שלא בזמנה), ואפילו קודם יום השמיני (כגון החיוב של אדון למול את עבדיו).

קידושין ב': שנ"ח סק"ג, ת"א (קטע "מיהו לכאורה").

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "א").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "א").

סברת הראשונים שכל ההו"א לחייב אשה למול את בנה הרי זה רק מדין החיוב על ב"ד אבל לא מצד החיוב של אב.

קידושין ב': שנ"ח סק"ד.

סברת הפ"י שלא פטרינן אלא ממצוה שאי אפשר לעשותה ע"י שליח, אבל במצות שאפשר לעשותן ע"י שליח לא נאמר הפטור של זמן גרמא.

קידושין ב': שנ"ח סק"ו.

ג. היכא שהמצוה מוגבלת לזמן מסוים בגלל סיבה צדדית

בענין למה מצות שמחה מיקרי זמן גרמא,

בשבת, והתם אין זה משום שנאמר בגוף המצוה תנאי של זמן מסוים אלא הרי זה בגלל האיסור של עשיית מלאכה בשבת.

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א.

עמלק, פורים: י"א סק"א.

עוד דוגמא: שבנין בית הבחירה אינו דוחה שבת, וגם שם אין זה משום שנאמר בגוף המצוה תנאי של זמן מסוים אלא הרי זה בגלל האיסור של עשיית מלאכה בשבת.

חומש: פ' תרומה, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כ"ה, ח') [ב] (קטע "והנה בשלמא").

עוד דוגמא: סמיכת קרבן שאינה נוהגת בלילה, וגם שם אין זה משום שנאמר בגוף המצוה תנאי של זמן מסוים אלא הרי זה משום שצריכים תיכף לסמיכה שחיטה ושחיטת קרבן אינה כשירה בלילה.

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "ב").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "ב").

עוד שני דוגמאות: א', החיוב של אב למול את בנו ביום ח'. ב', החיוב של אשה לחנך את בנה במצות סוכה אע"פ שסוכה היא מצוה שהזמן גרמא.

קידושין ב': ת"א (קטע "והנה תוס" ולהלן שם).

עוד דוגמא: מה שאי אפשר לברך על מצות סוכה באמצע השנה כי אין אז מצות סוכה.. סוכה: כ"ג.

ד. המצוה של עבודה

נוסף על המובא לעיל ב"כללי", וכן ב"היכא שהזמן גרמא משום שיש חסרון בהמציאות ולא מחמת הזמן".

בענין למה צריכים פסוק שאשה אינה עובדת בקרבנות הלא הוי מצות עשה שהזמן גרמא.

קידושין ב': ת"י - תי"ב.

הלא המחייב של המצוה אינו הזמן אלא הקדושת יו"ט ובאמצע השנה אין כאן קדושת יו"ט.

קידושין ב': ת"א.

עוד דוגמא: קושיית תוס' בקידושין דף ל"ו למה צריכים פסוק למעט נשים מהקרבנות, תיפוק ל"י משום שהיא מצוה שהזמן גרמא שהרי המצוה אינה נוהגת בלילה, ותירוצו של ספר המקנה דלא חשיב זמן גרמא כיון שמה שאינה נוהגת בלילה הרי זה משום סיבה צדדית. דהיינו משום שעבודת קרבנות פסולה בלילה.

שבועות: קכ"ה.

עוד דוגמא: קושיית החת"ס בשבועות דף ל' למה צריכים פסוק למעט נשים מהגדת עדות, תיפוק ל"י משום שהיא מצוה שהזמן גרמא שהרי המצוה אינה נוהגת בלילה, והתירוץ דלא חשיב זמן גרמא כיון שמה שאינה נוהגת בלילה הרי זה משום סיבה צדדית. דהיינו משום שאין ב"ד דנין בלילה בלילה.

שבועות: קכ"ה.

עוד דוגמא: דברי השל"ה שנשים פטורות מקידוש לבנה משום דהוי זמן גרמא, והקשה ר' שלמה קלוגר בהגהות חכמת שלמה שאין כאן חסרון של זמן אלא שחסר בסוף החודש המציאות של לבנה בחידושה.

קידושין ב': שנ"ח סק"א סק"ג.

סנהדרין: רס"ח.

חומש: פ' כי תצא, תמחה את זכר עמלק (כ"ה, י"ט) [ב] סק"א (קטע "ושוב" וקטע "ג").

עמלק, פורים: י"א סק"א (קטע "ג").

עוד דוגמא: דברי תוס' שעבודת קרבנות חשיבא זמן גרמא, והרי לא נאמר בהמצוה שצריכים יום אלא נאמר שעבודה בלילה פסולה וממילא מזה יוצא דבעינן יום.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ו הערה כ"ה.

עוד דוגמא: שמחית עמלק אינה נוהגת

"והנה יש להעיר" וקטע "והנה אולי".
 ב"ק א': תקל"א.
 אבות: ר"י (קטע ראשון וקטע "והנה אולי").

חומש: פר' קדושים, מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (י"ט, ל"ב) [ב] (קטע ראשון).

דברי הרמב"ן שיש חיוב עמידה רק בפני חכם שהוא גדול ממנו אבל לא בפני חכם השווה לו.

קידושין ב': שצ"ט (קטע אחרון).
 בענין קימה שאין בה הידור.
 קידושין ב': שצ"ט.

בענין אם מותר להתרחק בכוונה שלא יגיע הזקן לתוך ד' אמותיו ולא יצטרך לקום.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ח'.

בענין היכא שאינו רואה את הזקן, אבל לפי שמיעתו הרי הוא מבחין שהגיע לתוך ארבע אמותיו, וכן בענין היכא שגם בלי שמיעה הרי הוא מבין בדעתו שכבר הגיע, האם בהני גווני יש עליו חיוב לעמוד.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ט'.

בענין אם לענין נתינת כבוד, הולכים אחר חכמה או אחר זקנה.

אבות: רל"ח, ער"ב, רע"ג.

בענין אם חכם חייב לעמוד בפני זקן.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ג הערה ל"א.

שלגבי עלי' לתורה מי שהוא בעל חכמה ובעל מנין תלמידים עדיף מבעל שנים.

אבות: רע"ג (קטע "ועיין עוד במגן אברהם").

זקנים

ע"י עוד בערך שופטים.

בענין אם הזקנים שעלו להר סיני היו בגדר סנהדרין.

קידושין ב': שצ"ג (קטע "ועוד י"ל").

חידושו של הריטב"א שמצות ש"אינן בחובה לגמרי אלא שבאין להכשיר קרבנו אם ירצה שיעלה לרצון" אי אפשר לפטור נשים מצד היות המצוה זמן גרמא.
 קידושין ב': תי"ב.

זקן ממרא

הדעה שאין צריכים ב"ד בלשכת הגזית בשעה שהוא מורה בעירו אלא בשעה שהוא שואל מהם, ודעה הפוכה שאין צריכים שיהיו בלשכת הגזית כשהוא שואל מהם אלא בשעה שהוא מורה בעירו.

סנהדרין: רס"ד.

בענין אם צריכים לדון זקן ממרא בב"ד של ע"א.

סנהדרין: רס"ה.

זקנה

שכן שלשים מיקרי חצי ימי הזקנה ולבו נכנע ונשבר יותר.

אבות: של"א.

בענין אם החיוב קימה בפני זקן הוא מבן ס' או מבן ע'.

קידושין ב': חלק ההערות דף ל"ב הערה ס"ב והערה פ' והערה פ"ב.

אבות: של"ב.

דברי התוספתא והמדרש ש"איזה הידור אמרה תורה והדרת, לא יעמוד במקומו ולא ישב במקומו ולא יהא סותר את דבריו וכו'" (שהם דברים של מורא ולא של כבוד).

קידושין ב': שצ"ז (קטע "ולפי דרכם").

ב"ק א': תקל"א (קטע "ועיין עוד בכמדר").

אבות: ר"י (קטע "ובענין").

חומש: פר' קדושים, מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (י"ט, ל"ב) [ב] (קטע "ולפי דרכם").

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן: שיטות התנאים בענין אם צריכים שיהי' חכם, ובאיזו מדה.

קידושין ב': שצ"ז, שצ"ח (קטע

סנהדרין: ה', ק"ו, קל"ג.

חומש: פרי יתרו, לאכל לחם עם חתן משה לפני האלקים (י"ח, י"ב) [ב] (קטע "ועוד י"ל"). פרי בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א].

בענין מה הי' סופם של הזקנים שעלו להר סיני.

סנהדרין: ה' (קטע ראשון וקטע "ועיין בכמדבר רבה").

חומש: פרי בהעלותך, אספה לי שבעים איש (י"א, ט"ז) [א] (קטע ראשון וקטע "ועיין בכמדבר רבה").

זרובבל

שזרובבל הוא נחמי'.

אבות: פרק ראשון ו'.

שהי' מאנשי כנסת הגדולה.

אבות: פרק ראשון ו'.

חומש: פרי בראשית, המן העץ אשר צויתוך וגו' ויאמר האדם האשה אשר נתת עמדי וגו' סק"ב (קטע "מיהו ראיתי").

דמויות ותקופות: אנשי כנסת הגדולה א'.

זרוע ולחיים וקיבה

בענין אם זרוע ולחיים וקיבה צריכים הפרשה כדי לקבל את דינם.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין כ"ח, כ"ט ובהערה שם.

בענין אם בזרוע ולחיים וקיבה תחילת החיוב היא חיוב ממון והיכא שיש חיוב ממון יש מצוה, או האם תחילת החיוב היא חיוב מצוה.

נדרים: פרק כל כנויי פ"ו סק"ב (קטע אחרון).

שיטות הראשונים והאחרונים בספק מתנות כהונה וספק מתנות עניים, דהיינו היכא שהדבר נוגע גם לממונות וגם לאיסורים,

האם מכריעים על פי כללי ממון או על פי כללי איסור.

נדרים: פרק כל כנויי פ"ו.

גדרי "עני ורש הצדיקו" (חולין דף קל"ד ע"א).

נדרים: פרק כל כנויי פ"ו.

שכהנת יכולה ליקח זרוע לחיים וקיבה.

קידושין ד': חלק ההערות דף ע"ד הערה נ"ד.

בענין שתי הלשונות בחולין דף ק"ל בענין למה מזיק מתנות כהונה פטור, ותוס' שם.

ב"ק ב': נ', נ"ב, רל"ז.

שבזרוע ולחיים וקיבה יותר קל לומר שמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי מבתרומות ומעשרות כיון שהם ניכרים.

ב"ב ב': פרק יש נוחלין מ'.

זריקה

בענין אם זריקה מועלת ליוצא, עי' בערך יוצא.

בענין מה שדם נפסל בשקיעת החמה, עי' בערך לינה סק"ב.

א. כללי

ב. איזה דם

ג. שפיכת שירים

ד. שלא במקומו

ה. טבילת אצבע

ו. פסול עושה שירים

א. כללי

בענין אם לאחר זריקה נחשב עוד בעל הקרבן, או האם כבר אינו נחשב בעל הקרבן וממילא אם נעשה אונן או מומר מותר להקטיר את האימורים.

זבחים א': כ' סק"א (קטע "עוד יש לפרש" ולהלן שם), ק"מ.

בענין אם בזריקת דם חטאת הכהן צריך לכוין לכפר על בעל הקרבן.

זבחים א': רצ"א סק"א.

בענין אם זריקת הדם היא בגדר מתיר על

זבחים א': תרס"ג.

בענין איך שייך שיחשוב מחשבה בשעת זריקה, הלא לפני שהגיע הדם להמזבח הרי זה עוד בגדר הולכה, ולאחר שהגיע הרי כבר נעשית מצוותו.

זבחים א': תרע"ו (קטע "גם צ"ע" ולהלן שם).

בענין כל העומד לזרוק כזרוק דמי כשעוד לא נתקבל הדם בכלי.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה ק'.

בענין אם בחטאות הנשרפות נתינת אצבע מעכבת לדורות.

זבחים ב': תק"י.

דברי הגרי"ז שחלוק מתן ז' בחטאות הפנימיות ממתן ב' בחטאות החיצוניות לפי ב"ש שסוברים שבחטאות החיצוניות שתי מתנות מעכבות, דבמתן ב' אין שתי המתנות שייכות זו לזו, רק שלהיתר הקרבן צריכים שיהיו ב' מתנות, אבל במתן ז' של החטאות הפנימיות המנין של שבע מעכב בעצם ההזאות, כי צריכים שיהיו שבע הזאות במנין, דהיינו שזו תהי' ראשונה וזו שני', וההזאה הראשונה צריכה את כל ה' כי בלא"ה לא מיקרי ראשונה.

זבחים ב': תשע"ט.

חומש: פר' ויקרא, והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' (ד', ו').

דברי הגרי"ז שכל מה שלמעלה מחוט הסיקרא הרי הוא בגדר קרנות המזבח וכל מה שלמטה הרי הוא בגדר יסוד, ושיסוד הדין של זריקה למטה מחוט הסיקרא הוא שצריכים זריקה על גבי היסוד.

זבחים א': שצ"ו.

בענין הניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה.

זבחים ג': קנ"ה - קנ"ט.

ב. איזה דם

דברי תוס' במעילה דף ה' (וזבחים דף ק"י) שהדם שקיבל אחרי ששחט רק סימן אחד כשר לזריקה.

ב"ק ב': המשך פרק מרובה פ"ז סק"ב.

השירים או האם אינה בגדר מתיר על השירים רק שע"י הזריקה מתהווה במציאות השם של שירים.

זבחים א': שפ"ב.

בענין אם בזריקה כל מתנה חשיבא בגדר מתיר על המתנה השני'.

זבחים א': שפ"ב (קטע אחרון).

בענין אם היכא שנשפך מן הכוס על הרצפה יש חיוב לאוספו כדי שיוכל לעשות בו שפיכת שירים.

זבחים א': תק"פ.

דברי השפת אמת שאם נשפך מקצת מן הדם מן הכלי על הרצפה באופן שיש עוד דם, אין מצוה לאוספו, וממילא הרי הוא בגדר דחוי.

זבחים ג': צ"ה.

דברי הגרי"ח שמה שמחשבת פיגול על זריקה מהני אין זה בגלל שזריקת הדם היא בגדר אכילת המזבח, כי באמת אינה בגדר אכילת המזבח, אלא הרי זה בגלל מחשבה על עבודת זריקה, ודברי רש"י שכתב לא כן.

זבחים א': תקע"א, תקע"ה, תקע"ו, תקפ"ה (קטע "וי"ל"), תקפ"ז סק"ד.

זבחים ב': תרס"ב (קטע "ועי' בחידושי הגרי"ז שהביא") ובהערה שם, תש"י*, תשמ"ה, תת"ג.

דברי הקהלות יעקב שזריקה חשיבא שפיר בגדר אכילת מזבח, אבל הרי זה רק משום השם של עבודת זריקה, אבל מחמת עצם מעשה הזריקה לא חשיבא בגדר אכילת מזבח.

זבחים ב': תרס"ב בהערה.

בענין נקטעה ידו של הזורק עד שלא הגיע דם למזבח פסול.

ב"ק א': הסוגיא של אשו משום חציו י"ז סק"ד.

בענין אם הוא הדין לשאר מומים, וכן שאר פסולים, וכן אם נעשה שוטה.

בענין אם שפיכת שירים נחשבת אכילת מזבח.

זבחים א': תקע"ה, תקע"ו, תקפ"ה (קטע "והקשה הראב"ד").

דברי תוס' שאין מ"ד שסובר ששפיכת שירים של חטאות חיצוניות מעכבת, ודחו את דברי ר"ת שיש מ"ד כזה.

סנהדרין: כ"ט (קטע "והנה לפי מה").

זבחים ג': קס"ב (קטע "והנה לפי מה").

בענין אם שפיכת שירים של חטאות חיצוניות מכפרת.

סנהדרין: כ"ט (קטע "והנה אם איתא").

זבחים ג': קס"ב (קטע "והנה יש לעיין").

שאפילו אם שפיכת שירים היתה מעכבת, אבל היתה מעכבת רק את הכפרה, אבל לא את הכשר הקרבן, אלא היו ממשיכים להקטיר את האימורים.

זבחים ד': ד'.

בענין אם לפי המ"ד שסובר ששפיכת שירים של פנימיות מעכבת הרי היא גם מכפרת.

סנהדרין: כ"ט (קטע אחרון).

זבחים א': קל"ה*, קל"ז.

זבחים ג': קס"ב (קטע אחרון), ק"ע (קטע "והנה בחי' הגרי"ז").

בענין אם שפיכת שירים כשירה בלילה.

זבחים ג': פ"ח (קטע "עוד ראיתי"), ק"ע (קטע "ולפ"ז י"ל" ולהלן שם).

בענין אם שפיכת שירים צריכה כלי שרת.

זבחים ג': ק"ע (קטע "מיהו הקרן אורה" וקטע "וז"ל החזו"א").

בענין אם שפיכת שירים כשירה בור.

זבחים ג': ק"ע (קטע "וז"ל החזו"א" וקטע אחרון).

זבחים א': מ"ח (קטע אחרון), רל"ב סק"א בהערה הראשונה. [בענין אם דבריהם הם רק למ"ד שישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף].

זבחים ב': תקס"ה, תרי"ד.

בענין הפסול של דם הראש.

זבחים ב': תקנ"ו ובהערה שם, תקס"ד (קטע "וכתוב עוד"), תקפ"ח סק"ד.

דברי ספר ראש המזבח שדם העור ודם התמצית אינם משלימים את השיעור של כדי הזאה וכדי לקיחה.

זבחים ב': תקנ"ו.

בענין אם פסול בדיעבד אם נתערב בדם הנפש מקצת דם העור או דם התמצית או דם הסכין, או האם אינו פסול כי הוא בטל ברוב.

זבחים ב': תקנ"ו, תקס"א.

שיטת תוס' שאין איסור להעלות דם העור ודם התמצית להמזבח (אפילו בעינו).

זבחים ב': תקנ"ו.

טעמים למה דם הסכין לא מיקרי דם שנתקבל בכלי שרת.

זבחים ב': תקס"ג (קטע ראשון).

שיטת הרדב"ז שאעפ"כ דם הסכין טעון שפיכה ליסוד אפילו אם לא נתקבל אח"כ בכלי, והטעם למה.

זבחים ב': תקס"ג (קטע ראשון).

בענין היכא שהוציא דם הנפש אחרי שחיטה בדרך הקזה, האם הוא צריך לקבלו והאם הוא כשר לזריקה.

זבחים ב': תקנ"ו.

ג. שפיכת שירים

משמעות דברי רש"י שאין חיוב להשאיר דם כדי לעשות שפיכת שירים.

מנחות: ל'.

דברי השפת אמת שצריכים להשאיר דם כדי לעשות שפיכת שירים.

זבחים ד': כ"ז (קטע אחרון).

דברי הגר"ח שע"י זריקת הדם רק מה שנשאר בהמזרק נעשה שירים אבל מה שנשאר בצואר הבהמה נעשה דחוי.

זבחים ב': תר"מ (קטע "וביאר הגר"ח").

בענין אם הניתנין במתנה אחת (בכור מעשר ופסח) צריכים שפיכת שירים.

זבחים ג': קנ"ח.

בענין אם נשאר לו מספיק דם או כדי לעשות מתנה שני' או כדי לעשות שפיכת שירים, איזו מהן קודמת.

ושאם נאמר שהמתנה השני' קודמת, י"ל שאין זה רק בגדר דין של קדימה, אלא שכל הקיום של שפיכת שירים הוא רק אם זרק את כל המתנות.

זבחים ג': קנ"ח.

ד. שלא במקומו

דברי הגרי"ז שתמיד מה שע"י זריקה הבשר נותר באכילה והאימורין למזבח, אין זה בגדר תוצאה ממה שהדם כיפר, אלא הזריקה עושה בדרך ישיר גם את הדברים האלו, ומש"ה שייך ציורים שהדם כיפר אבל הבשר והאימורין אסורים (כגון בזריקה שלא במקומו).

זבחים ב': תרל"ה, תרס"ב (קטע "ועכ"פ כדי להסביר").

זריקה שלא במקומו אינו פוסל את הבשר לאכילה אלא גדר הדבר הוא רק לא הגיע התירו.

זבחים ב': תרמ"ד.

הקושיא למה מהני זריקה שלא במקומו לכפר הלא הבשר אסור ו"אם אין בשר אין דם".

זבחים ב': תרל"ו (קטע "ועוד הוכיח").

דברי האחרונים שלפי שמואל שסובר שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי גם האימורין אסורים למזבח כמו שהבשר אסור באכילה.

זבחים ב': תרל"ה, תרל"ו (קטע

"ועי' גם בספר עולת שלמה" ולהלן (שם), תרפ"ה.

חקירת הגרי"ז בזריקה שלא במקומו שהבשר נשאר אסור: האם הוא נעשה נותר, וכן אם נטמא האם יש עליו איסור טומאה, דהיינו האם הבשר הוא כבשר פיגול דמצינו שאינו נעשה נותר כיון שהוא אסור באכילה, או האם הוא כבשר שיצא מן העזרה דמצינו שזריקה מהני ליוצא לענין נותר אע"פ שהוא אסור באכילה.

זבחים ב': תרס"ב (קטע אחרון).

זבחים ג': קנ"א (קטע "ולפי הנ"ל").

דברי הגר"ח והעולת שלמה שבזריקה שלא במקומו הבשר יוצא מידי מעילה כיון שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי.

זבחים ב': תרל"ו (קטע ראשון, וקטע "וכתב ליישב"), תרס"ט*.

זבחים ג': קנ"א (קטע "והנה מדברי הגרי"ז").

דברי החזו"א שאינו יוצא מידי מעילה.

זבחים ב': תרל"ו (קטע "ועוד כתב").

בענין הס"ד שאם זריקה שלא במקומו כמקומו דמי אע"פ שהבשר אסור ולא מהני הזריקה להתיר את הבשר באכילה אבל מ"מ אם פיגל מהני הזריקה שלא במקומו להביא את הבשר לידי פיגול.

זבחים ב': תרל"ו (קטע ראשון).

בענין אם גם כשזרק על הכבש אמרינן ששלא במקומו כמקומו דמי.

זבחים ב': תרל"ג.

בענין אם שמואל קאמר שלא במקומו כמקומו דמי גם בעוף, וכן האם גם במליקת עוף.

זבחים ב': תרל"ו (קטע אחרון).

בענין אם גם בפסח סובר שמואל ששלא במקומו כמקומו דמי אבל הבשר אסור, או האם הפסח פסול כיון שא"א לאכול את הבשר, או האם גם הבשר מותר באכילה.

זבחים ב': תרל"ז.

הכהנים את הדם וגו' (א', ה') [ג]
(קטע "והנה יש עוד" ולהלן שם).

בענין האיבעיא אם פסול עושה שירים.

זבחים ג': ע"ח - פ"ט.

דרכם של החזו"א והגר"ח שהאיבעיא היא בין על הדם שנשאר בצואר הבהמה ובין על הדם שנשאר בהמזרק, לכל פרטיהם.

זבחים ג': ע"ח.

דברי הגר"ח שאפילו אם פסול אינו שירים אבל הכוונה בזה היא שזריקתו אינה נחשבת זריקה בהקרבן, אבל על הדם הנזרק הרי זה נקרא שנעשית בו זריקה, וממילא מה שנשאר בהכוס נעשו שירים.

זבחים ג': ע"ח סק"ב.

דברי הגר"ח שכל הצד לומר שפסול אינו עושה שירים הרי זה רק היכא שפסול קיבל את הדם אשר בכה"ג הדם כבר נפסל, אבל אם כשר קיבל ושוב זרק פסול הרי הוא עושה שירים.

זבחים ג': פ"א.

בענין אם כל טמא עושה שירים או האם רק טמא מת שהותר בציבור.

זבחים ב': מ"ד (וכן יש לדון לענין שאם עלו לא ירדו).

זבחים ג': א'.

בענין אם טמא עושה שירים (וכן שאר פסולים אם סוברים שפסול עושה שירים) גם כשיש עוד חסרון בהזריקה כגון מחשבה פסולה או זריקה שלא במקומו אם סוברים כמקומו דמי.

זבחים ב': תרנ"ז, תרנ"ט.

זבחים ג': ע"ח (בתחילתו), פ"ג.

משמעות דברי הרמב"ם שהשאלה אם פסול עושה שירים, ושטמא שפיר עושה שירים, איירי גם בקבלה.

זבחים ב': תרנ"ט, תר"ס.

זבחים ג': פ', פ"א.

בענין היכא שקיבל טמא מקצת הדם וכן טהור מקצת הדם.

זבחים ב': קנ"ח (קטע "דהנה").

בענין אם בניתנין בפנים שנתנן בחוץ אמרינן שלא במקומו כמקומו דמי.

זבחים ב': תרל"ח.

דברי הרמב"ם שאם שינה מתן קרנות בחטאת ונתנן שלא במקומו הרי החטאת פסולה.

זבחים ב': תרל"ט.

שבזריקה שלא במקומו הדין הוא שאי אפשר לחזור ולקבל כיון שזריקה שלא במקומו כמקומו דמי.

זבחים ב': תר"מ - תרמ"ז, תרנ"ז - תרנ"ט.

זבחים ג': ב'.

דברי הגרי"ז שיש לחקור היכא שהזריקה הראשונה לא התירה את הבשר באכילה האם הוא מותר ע"י הזריקה השני', וכגון כשהזריקה הראשונה היתה חוץ למקומו.

זבחים ג': קע"א.

דברי הגר"ח שבזריקה שלא במקומו סגי במתנה אחת.

זבחים ג': ב', קע"א.

ה. טבילת אצבע

בענין אם טבילת אצבע בחטאות הפנימיות חשיבא עבודת חוץ או עבודת פנים.

זבחים א': תקפ"ח, תקצ"ז.

בענין טבילת אצבע מפגלת, ודעת הרמב"ם שטבילת אצבע הרי היא חלק מהזריקה, והסברא שהיא חלק מההולכה.

זבחים א': קל"ז, תקפ"ז, תקצ"ד, תקצ"ז, תרל"ד, תרס"ה.

בענין אם טבילת אצבע בלוג שמן של מצורע מפגלת.

זבחים א': קל"ז.

ו. פסול עושה שירים

שיש להקשות על הדין של טמא עושה שירים, למה לא אמרינן שאי עביד לא מהני.

זבחים ב': ו'.

חומש: פר' ויקרא, ושחט את בן הבקר לפני ה' והקריבו בני אהרן

זבחים ג': פ"ח.

בענין השאלה אם כוס עושה את חבירו דחוי או שירים.

זבחים ב': תר"מ (קטע "ועי' באבן האזל").

זבחים ג': פ"ח (קטע "מיהו רש"י"), פ"ט, צ'.

בענין אם הכוונה בדחוי היא לחלות שם של פסול, או האם הכוונה היא רק שהיכא שלא חל עליו דין של שירים, אשר משום כך אין מה לעשות עם הדם, הרי הוא נקרא דחוי.

זבחים ג': פ"ז (קטע "וביאר"), פ"ט (קטע "ונראה").

דעת רש"י שמה שכוס עושה את חבירו דחוי הרי זה רק היכא שנתקבל הדם בב' כוסות, אבל אם קיבל בכוס אחד ואח"כ חילק את הדם לשני כוסות אז בודאי כוס עושה את חבירו שירים.

זבחים ג': פ"ח (קטע "מיהו רש"י"), צ' (קטע "והנה הגירסא" וקטע "ועכ"פ").

בענין אם אפשר להוסיף ולקבל עוד דם אחרי שכבר נתן מתנה אחת.

זבחים ג': צ"א.

דברי השפת אמת שהרמב"ם והראב"ד סוברים שאם קיבל כהן כשר במחשבת פיגול הרי זה בודאי עושה שירים (מיהו י"ל אחרת, והיינו שאינו משום שעושה שירים אלא משום שהמחשבה פוסלת), ודלא כספר טהרת הקודש שכתב שהראב"ד סובר שאפשר לחזור ולקבל.

זבחים ב': תר"ס (קטע "והשפ"א בדרך ל"ד").

זבחים ג': פ', פ"א.

בענין אם מחשבת שלא לשמה עושה שירים, וכן בענין מה שמחשבת שלא במקומו עושה שירים.

זבחים ג': פ"ב.

משמעות דברי הרמב"ם שאם טמא זרק במחשבת פיגול אין זה עושה שירים, אע"פ שזריקת טמא לחודה עושה שירים, וכן זריקה במחשבת פיגול עושה שירים הואיל ומרצה לפיגולו.

זבחים ג': פ"ג.

בענין פירוש של ה"ר אפרים בתוס' בהשאלה אם פסול עושה שירים.

זבחים ג': פ"ז.

בענין השאלה אם כוס פסול עושה שירים.